

MELK



Vuosikertomus vuodelta 2017

Vuosikertomus vuodelta 2017

Julkaisija
Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta

Käyntiosoite
Ratapihantie 11
00520 Helsinki

Postiosoite
PL 28
00521 Helsinki

Puhelinvaihe
029 4117 200

Sähköposti
kirjaamo@telk.fi

Toimittaja
Meri-Tuuli Salama

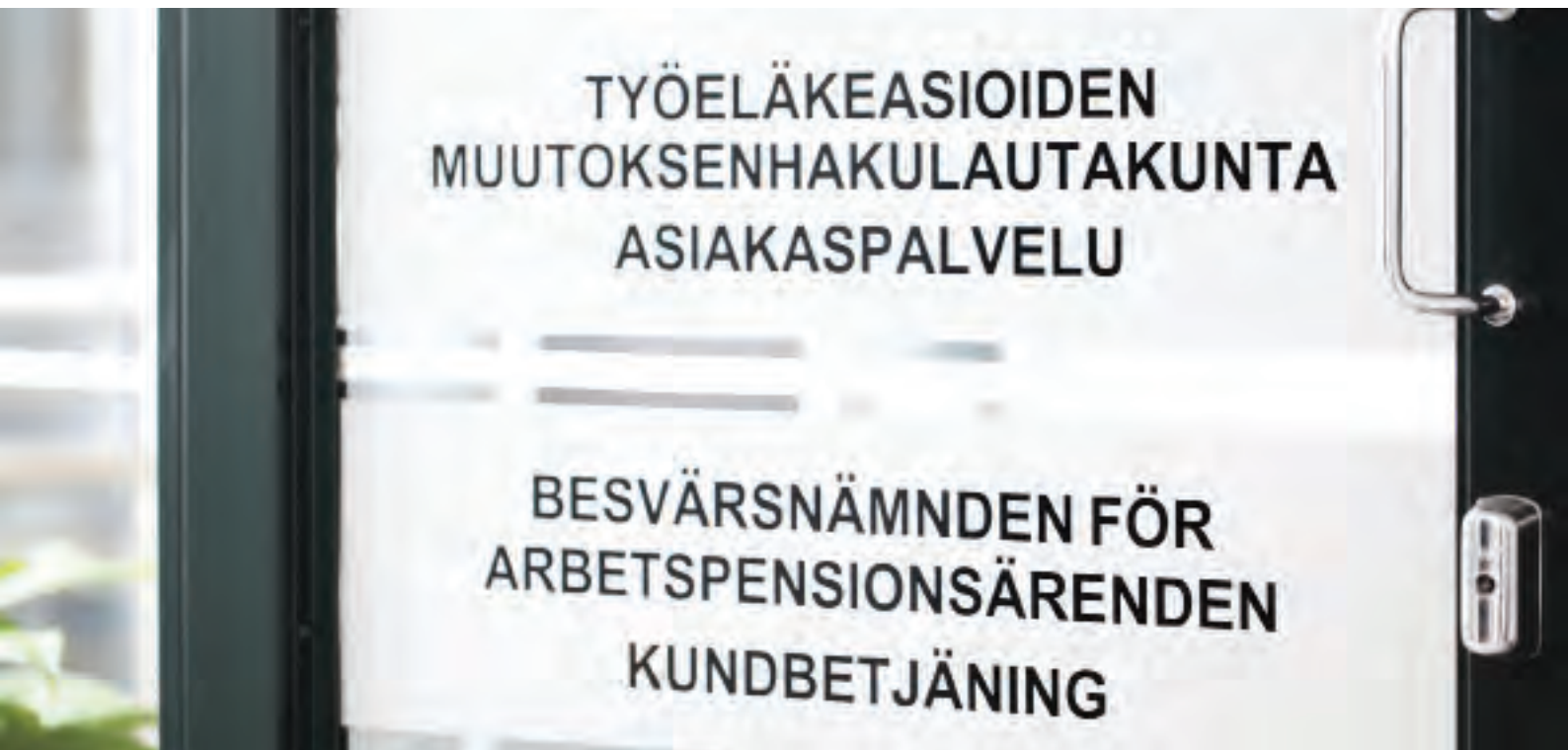
Graafinen suunnittelu
Workshop Pälviä Oy

Graafit
Heikki Pälviä

Valokuvat
Panu Pälviä, Noora Lehtovuori, Veikko Somerpuro
ja TELK

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta

Vuosikertomus vuodelta 2017



Sisällys

Pääkirjoitus	4
Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävät	6
Muutoksenhakulautakunnan jäsenet	8
Päätöksenteko muutoksenhakulautakunnassa	10
Muutoksenhakulautakunnan sisäisestä toiminnasta	12
Toiminnan seuranta ja kehittäminen	14
Toiminta tilastojen valossa	16
Muutoksenhakulautakunnan henkilöstö	18
Svenskspråkig resumé	20

Projektien vuosi



Asiamäärät ja käsittelyaika nousussa

Pitkään jatkunut saapuvien asioiden väheneminen päättyi TELKissä vuonna 2017. Asiamäärien kasvu noin 600 asialla oli yllätys, joka ei selittyne esimerkiksi yhteiskunnan taloudellisella tilanteella tai työeläkelainsäädäntöön tehdyillä uudistuksilla. Julkisessa keskustelussa on haettu syitä eläkelaitosten hylkäysprosenttien nousulle noin 30:een prosenttiin viimeisten vuosien aikana. Hylkäävien eläkepäätösten lisääntyminen voi näkyä myös valitusten määrissä. Selittävinä tekijöinä saattavat olla myös ne tietojärjestelmien suuret muutokset, joita tehdään eläkelaitoksissa. Uusien järjestelmien sisäänajoihin liittyy usein ongelmia ja niistä johtuvia viipeitä.

Toisaalta tuoreessa muistissa TELKissä ovat vielä parin vuoden takaiset yt-neuvottelut, jotka johtuivat juuri asiamäärien vähentymisestä. TELKissä tilannetta tulkittiin niin, että lautakunnan toiminta tulee sopeuttaa vastaisuudessa pieneneviin valitusmääriin.

TELK ratkaisi runsaat 5 000 asiaa vuonna 2017 eli suunnilleen sen, minkä verran asioita odotettiin saapuvan. Kun vireille tuli kuitenkin noin 5 800 asiaa, johti se keskimääräisen käsittelyajan nousuun. Lautakuntien vahva puoli on ollut juuri joustavuus ja lyhyehkö käsittelyaika. Ideaalina on ollut 5-6 kuukauden käsittelyaika, mutta vuoden 2017 päättyessä käsittelyaika on noussut kahdeksaan kuukauteen. Tämä on aivan liian pitkä aika eläkepäätöstä odottavalle muutoksenhakijalle. Siitä alkaa koitua ongelmia myös eläkelaitoksille. TELKissä asioiden käsittely hidastuu entisestään, kun lisäselvityksiä ehtii saapua runsaasti.

Parannusta on kuitenkin pian näköpiirissä. Ratkaisukapasiteetti nousee selvästi vuoden 2018 alussa, ja tavoite on saada käsittelyaika laskemaan normaalille tasolle ensi syksyyn mennessä, jolloin sähköistä asianhallintaa aletaan toden teolla käynnistää TELKissä. Pysyvä ongelma on saapuvien asioiden määrän ennustaminen. Kokemus on osoittanut, että tässä asiassa toimivaa kristallipalloa ei vielä ole kehitetty.

Suurten projektien vuosi

Digitalisaatio on ollut vuoden termi kaikkialla, niin myös TELKissä. Projektipäällikkömme johdolla on pidetty lukuisia kokouksia eri kokoonpanoissa, ja hanke on edennyt varsin hyvin aikataulussa. Markkinaoike-

Asiamäärien kasvu noin 600 asialla oli yllätys, joka ei selittyne esimerkiksi yhteiskunnan taloudellisella tilanteella tai työeläkelainsäädäntöön tehdyillä uudistuksilla.

usvaihe toi hieman hidastumista, mutta kun sinne tehty valitus peruutuksen johdosta raukesi, asia pääsi taas vauhdilla eteenpäin. Näyttää siltä, että kun seuraavaa vuosikertomusta laaditaan, osa asioista etenee jo kokonaan sähköisessä menettelyssä. Kun TELKin prosessi on pysynyt kutakuinkin samana 55 vuotta, on selvää, että digitalisaatio tuo mukanaan valtaisan muutoksen. Se tuo myös aivan uusia mahdollisuuksia kehittää TELKin ratkaisutoimintaa jatkossa. Ennustukseni on, että lopulta istunnotkin sähköistyvät siten, että lautakunta keskustelee ja ratkaisee asiat virtuaalisen istuntopöydän äärellä. Ennakkoluulottoman otteen säilyttäminen uudistuksissa on tärkeää.

Näin suuret muutokset aiheuttavat ymmärrettävästi monenlaista huolta henkilöstössä. Jokainen miettii tykönään, että miten minun tässä mahtaa käydä, opinko uudet asiat? TELKissä on digitalisaatioprojektin rinnalla kulkenut myös ammatti-ihmisen vetämänä ”Kehity”-projekti, jossa on eri henkilöstöryhmien kanssa yhdessä ja erikseen käyty perusteellisesti läpi työssä tapahtuvien muutosten vaikutuksia ja käsittelyä. Kissoja on nostettu pöydille ja varmaan joskus niillä on pöytäkin pyyhitty. Selväksi on tullut myös se, että digitalisaatio tuo monenlaista hyvää oppia ja kokemusta, jolla on laajaa käyttöä tulevaisuuden työmarkkinoilla. Kenenkään ei tarvitse olla huolissaan, etteikö uusia haasteista selviäisi. Kouluttamiseen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota, ja ketään ei jätetä yksin. Tokkopa kukaan parin ensimmäisen digivuoden jälkeen tulee kaipaamaan takaisin paperiprosessiin. Kyllä tästä hyvä tulee.

Lainmuutoksia

Asiat etenevät joskus aika hitaasti, mutta etenevät kuitenkin. TELK teki vuonna 2012 sosiaali- ja terveysministeriölle aloitteen puhtaasti lainopillisia asioita käsittelevän jaoston saamiseksi. Vuoden 2018 alusta tämä toteutuu. Uudistus mahdollistaa resurssien järkevän kohdentamisen. Lääkärijäsenet vapautuvat noin tuhannen lainopillisen asian istumisesta vuodessa. TELKissä pidetyt suulliset käsittelyt ovat nekin olleet etupäässä lainopillisia kysymyksiä koskevia, ja lääkärijäsenten osallistuminen näihin ei jatkossa ole enää tarpeellista. Pienempiäkin

joustavuutta parantavia muutoksia tulee: esimerkiksi kaikki puheenjohtajat saavat yhteisen varapuheenjohtajan. Tämä uudistus poistaa ongelmat esimerkiksi puheenjohtajan poissaolon tapauksissa tai jos työtilanne vaatisi tilapäisen uuden jaoston perustamista varajäsenten ympärille.

Lopuksi

Mielenkiintoinen ja antoisa TELK-palvelukseni on päättymässä. Uusi puheenjohtaja tulee viemään TELKin maaliin digitalisaatiossa.

Kiitän sydämellisesti kaikkia telkkiläisiä, niin vakituista väkeämme kuin jäsenistöämme, erinomaisesta yhteistyöstä kuluneina vuosina. Lämmin kiitos myös sosiaali- ja terveysministeriölle ja muille yhteistyökumppaneillemme.

Toivotan Teille ja TELKille parhainta menestystä sekä mielenkiintoisia aikoja!

Helsingissä 2.1.2018

Olli Puustinen
Puheenjohtaja

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävät

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa työeläkeasioissa. Muutoksenhakulautakunnan päätöksiin haetaan muutosta vakuutusoikeudelta, joka on työeläkeasioiden ylin oikeusaste.

Muutoksenhakulautakunnan tehtävänä on yksittäisten valitusasioiden ja eläkelaitosten lainvoimaisten päätösten poistamista koskevien hakemusasioiden ratkaiseminen. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan toiminta riippumattomana muutoksenhakuelimenä perustuu siitä 26.8.2005 annettuun ja 1.1.2006 voimaan tulleeseen lakiin (677/2005).

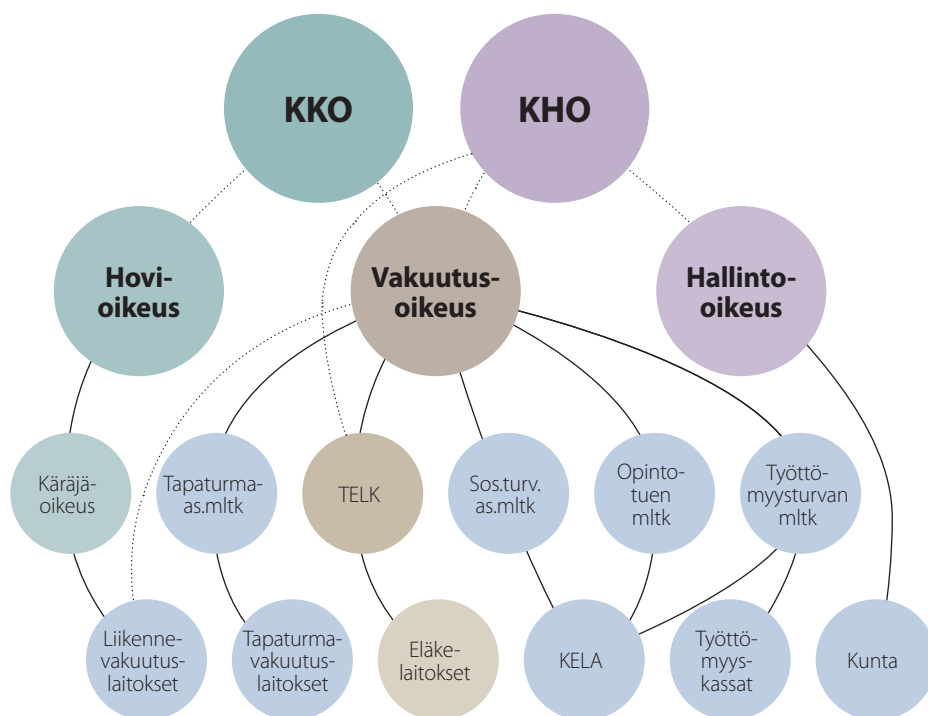
Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005) on säädetty muun muassa muutoksenhakulautakunnan rahoituksesta, talousarvion päättämisestä ja tilinpäätöksen hyväksymisestä. Muutoksenhakulautakunta perii kustannuksiansa kattamiseksi työeläkelaitoksilta vuosittaisen oikeushallintomaksun. Maksun määrään vahvistaa Finanssivalvonta ja se määräytyy työeläkelaitoksissa määräämisvuotta edeltävänä vuonna vakuutettujen työansioiden ja työtulojen perusteella.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan toimielinten ja toimihenkilöiden tehtävistä ja toimivaltuuksista on määrätty muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksessä. Asioiden käsittelyssä muutoksenhakulautakunnassa sovelletaan hallintolainkäyttölakia ja lakia oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa sekä lakia oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksiin ulkomaanedustuksen virkamiehen puolisolle maksettavasta korvauksesta on haettava muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkein hallinto-oikeus ei ole toimintavuonna ratkaissut yhtään muutoksenhakulautakunnan päätöksestä tehtyä valitusta.

Muutoksenhakulautakunnan ratkaisutoiminnassa pääasiassa sovellettavat lait:

- Työntekijän eläkelaki (395/2006), TyEL
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016), JuEL
- Kunnallinen eläkelaki (549/2003), KuEL
- Yrittäjän eläkelaki (1272/2006), YEL
- Valtion eläkelaki (1295/2006), VaEL
- Maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006), MYEL
- Merimieseläkelaki (1290/2006), MEL
- Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (261/2008), KiEL



Kuva 1. Sosiaalivakuutuksen muutoksenhakujärjestelmä



Muutoksenhakulautakunnan jäsenet

Muutoksenhakulautakuntaan kuului vuonna 2017 päätoiminen puheenjohtaja, neljä varapuheenjohtajaa sekä 24 varsinaista jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä.

Valtioneuvosto nimitti 29.12.2016 sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain (677/2005) 3 §:n nojalla muutoksenhakulautakunnan jäsenet viiden vuoden toimikaudeksi ajaksi 1.1.2017–31.12.2021. Jaostojen määrä väheni yhdellä edelliseen toimikauteen verrattuna.

Muutoksenhakulautakuntaan kuului vuonna 2017 päätoiminen puheenjohtaja, neljä varapuheenjohtajaa sekä 24 varsinaista jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Jäsenet ja varapuheenjohta-

jat ovat sivutoimisia. Lautakunnan jäsenet toimivat tuomarinvastuulla, ja puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen oikeudesta pysyä tehtävässään on voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista säädetään. Kukin jäsen antaa tuomarinvakuutuksen toimikautensa alussa, jos hän ei ole tehnyt sitä aikaisemmin. Tuomarinvakuutuksen toimintavuoden aikana antoivat *Tuuli Glantz, Susanna Grimm-Vikman, Antti Lavonen ja Jukka Pekka Kouri*.



Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan kokoonpano vuonna 2017

Puheenjohtaja

Varatuomari *Olli Puustinen*

Varapuheenjohtajat

Oikeustieteen kandidaatti *Petteri Immonen*
Oikeustieteen kandidaatti *Mika Mänttari*
Oikeustieteen kandidaatti *Tiina Muinonen*
Varatuomari *Kirsi Äijälä*

Työeläkeasioihin perehtyneet jäsenet

Filosofian maisteri *Harri Isokorpi*
Oikeustieteen kandidaatti *Kimmo Kangasjärvi*
Varatuomari *Kristiina Piilola*
Varatuomari *Kirsi Päivänsalo*
Yhteiskuntatieteiden maisteri *Ulla-Maija Rajakangas*

Varajäsenet

Kauppatieteiden maisteri *Susanna Grimm-Vikman*
Oikeustieteen kandidaatti *Virpi Korhonen*
Oikeustieteen kandidaatti *Kari Peltonen*
Oikeustieteen maisteri *Milja Tiainen*
Oikeustieteen kandidaatti *Virva Walo*

Lääkärjäsenet

LKT, ortopedian ja traumatologian dosentti *Aarne Kivioja*
Fysiatrian erikoislääkäri *Kia Peltö-Vasenius*
Fysiatrian erikoislääkäri, LT, dosentti *Kaija Puustjärvi-Sunabacka*
Psykiatrian erikoislääkäri *Roope Raassina*
Sisätautien ja kardiologian erikoislääkäri *Ilkka Tierala*

Varajäsenet

Työterveyshuollon erikoislääkäri *Petri Nieminen*
Neurologian erikoislääkäri *Sari Atula*
Fysiatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri *Seppo Villanen*
Yleislääketieteen ja fysiatrian erikoislääkäri *Jukka Pekka Kouri*

Työelämää ja työmarkkinaolosuhteita tuntevat jäsenet

Lakiasiaintoiminnan johtaja *Markus Äimälä*
Johtava asiantuntija *Vesa Rantahalvari*
Johtava asiantuntija *Riitta Wärn*
Asiantuntija *Minna Etu-Seppälä*
Johtava työmarkkinalakimies *Lauri Niittylä*
Työympäristöasiantuntija *Jouni Salonen*
Economisti *Ilkka Kaukoranta* 31.8.2017 saakka ja 1.9.2017 alkaen
sosiaalipoliittinen asiantuntija *Tuuli Salonen* (nyk. *Glantz*)
Vastaava lakimies *Jaana Meklin*
Lakimies *Samppa Koskela*
Lakimies *Keijo Tarnanen*

Varajäsenet

Asiantuntija *Katja Leppänen*
Asiantuntija *Mika Kärkkäinen*
Asiantuntija *Virpi Pasanen*
Asiantuntija *Hannu Ylänen*
Työmarkkinalakimies *Anna Gau*
Vastaava työehtosihteeri *Markku Häyrynen*
Lakimies *Katja Syrjänen*

Työsuhdelakimies *Timo Voutilainen*
Neuvottelupäällikkö *Riikka Rapinoja*
Neuvottelupäällikkö *Markku Kojo*

Yrittäjätoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet

Toimitusjohtaja *Tiina Oksala*
Työmarkkina-asioiden päällikkö *Harri Hellstén*

Varajäsenet

Lainsäädäntöasioiden päällikkö *Tiina Toivonen*
Veroasiantuntija *Laura Kurki*

Maatalousyrittäjätoiminnan olosuhteita tuntevat jäsenet

Järjestöasiamies *Virpi Siitonen*
Tutkimuspäällikkö *Juha Lappalainen*

Varajäsenet

Lakimies *Marica Twerin*
Kasvinviljelyasiamies *Antti Lavonen*

Päätöksenteko muutoksenhakulautakunnassa

Kertomusvuonna lautakunnan viisi jaostoa kokoontuivat ratkaisemaan asioita yhteensä 155 kertaa. Tämän lisäksi yhden tuomarin kokoonpanossa ratkaistiin 400 asiaa.

Kaikkiin jaostoihin kuuluu lainoppinut puheenjohtaja, työeläkeasioihin perehtynyt ja tuomarin virkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanut tai muu työeläkevakuutukseen erityisesti perehtynyt jäsen, lääkärin ja kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä. Neljällä jaostolla on lisäksi jäsenet, jotka ovat perehtyneitä maatalousyrittäjä- tai yrittäjätoimintaan. Jaostot kokoontuvat kesä- ja joulutaukoja lukuun ottamatta kolmesta-neljään kertaa kuukaudessa. Jaostoilla oli vuonna 2017 istuntoja yhteensä 155. Yhdessä istunnossa ratkaistiin kerrallaan 20–40 valitusasiaa. Asiat jakautuivat varsin tasaisesti jaostoilta ja jaostoa kohti niitä ratkaistiin noin 900–950. Yhden tuomarin kokoonpanossa ratkaistiin 400 asiaa.

Oikeudenkäyntikulut ja suulliset käsittelyt

Asiat ratkaistaan pääsääntöisesti kirjallisen aineiston perusteella ja päätökset tehdään jaoston istunnossa esittelystä. Muutoksenhakulautakunnan ratkaisut ovat asianosaisille maksuttomia. Muutoksenhaukalaisen päätöksen tehnyt eläkelaitos voidaan velvoittaa maksamaan muutoksenhakijan oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos muutoksenhakemus hyväksytään ja oikeudenkäynti on aiheutunut eläkelaitoksen virheestä. Kertomusvuonna 22 tapauksessa vaadittiin muutoksenhakukulujen korvaamista. Kolmessa asiassa muutoksenhakukulut määrättiin maksettaviksi. Muutoksenhakijoilla ei ole oikeusapulain nojalla mahdollisuutta saada maksutonta oikeudenkäyntiä, mutta he voivat saada julkista oikeusapua.

Vuonna 2017 suullista käsittelyä vaadittiin 12 asiassa. Suullista käsittelyä on pyydetty lähinnä työkyvyn arviointia koskevilla asioilla. Vuoden 2016 alussa voimaan tulleen hallintolainkäyttölain muutoksen jälkeen suullisen käsittelyn vaatimukseksi ei ole automaattisesti katsottu kirjallisen todistajankertomuksen esittämistä. Toimintavuonna ei järjestetty suullisia käsittelyjä.

Hallintojaosto

Muutoksenhakulautakunnassa on kahdeksanjäseninen hallintojaosto. Hallintojaostossa käsitellään työjärjestyksessä mainittuja lautakunnan yleiseen hallintoon, taloushallintoon ja nimityksiin liittyviä asioita. Hallintojaostoon kuuluvat puheenjohtajan lisäksi kaikki neljä varapuheenjohtajaa ja kolme jäsentä, joista yhden ovat nimenneet keskuudestaan muutoksenhakulautakunnan työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet, yhden työntekijä- ja toimihenkilökeskusjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet sekä yhden yrittäjien

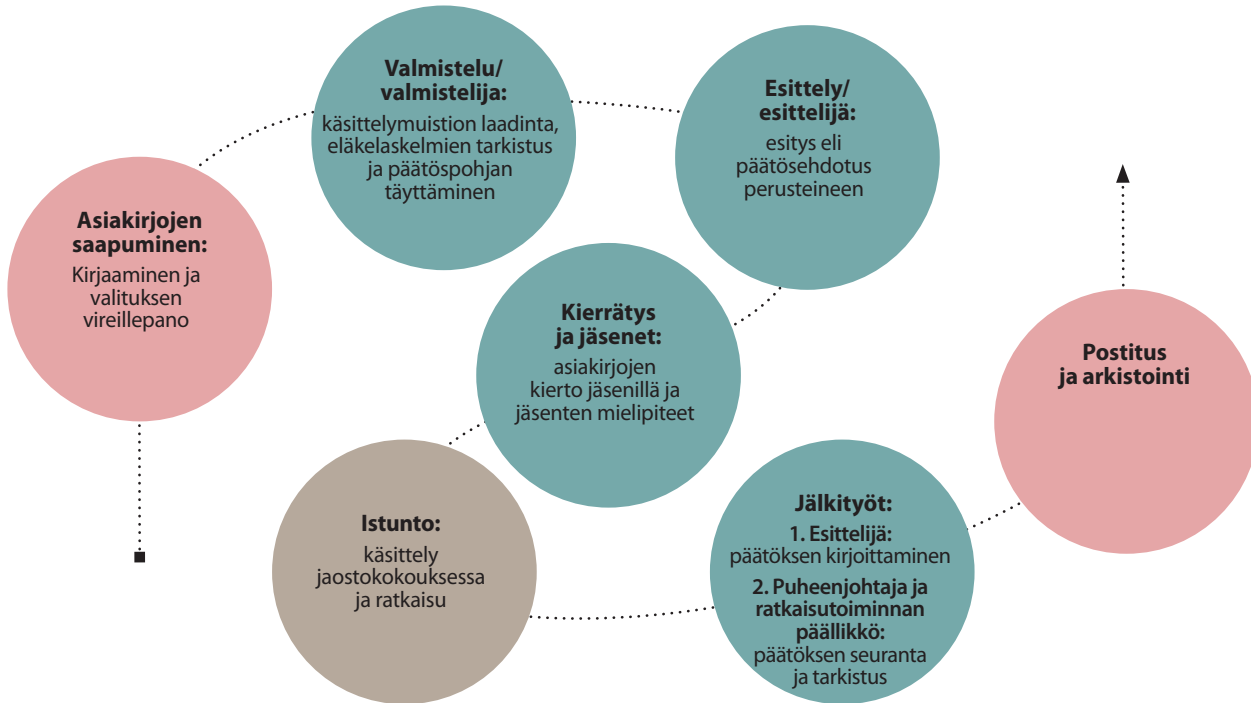
tai maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimitetyt jäsenet.

Hallintojaostoon kuuluivat kertomusvuonna puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja *Olli Puustinen* ja jäseninä lautakunnan varapuheenjohtajat *Kirsi Äijälä*, *Petteri Immonen*, *Mika Mänttari* ja *Tiina Muinonen* sekä työnantajajärjestöjen ehdotuksen perusteella nimettyinä jäseninä *Vesa Rantahalvari* (varajäsenenään *Lauri Niittylä*), työntekijä- ja toimihenkilökeskusjärjestöjen ehdotuksen perusteella nimettynä *Jaana Meklin* (varajäsenenään *Ilkka Kaukoranta* 31.8.2017 saakka ja *Tuuli Glantz* 1.9.2017 alkaen) ja yrittäjien ja maatalousyrittäjien järjestöjen ehdotuksen perusteella nimettynä *Virpi Siitonen* (varajäsenenään *Harri Hellstén*). Hallintojaoston kokouksiin varsinaisista jäsenistä osallistuvivat kertomusvuonna puheenjohtaja *Olli Puustinen* (5/5), varapuheenjohtajat *Kirsi Äijälä* (5/5), *Petteri Immonen* (5/5), *Mika Mänttari* (4/5), *Tiina Muinonen* (4/5) ja *Vesa Rantahalvari* (4/5), *Virpi Siitonen* (5/5), *Jaana Meklin* (1/5) ja varajäsen *Ilkka Kaukoranta* (1/5) ja varajäsen *Tuuli Glantz* (2/5).

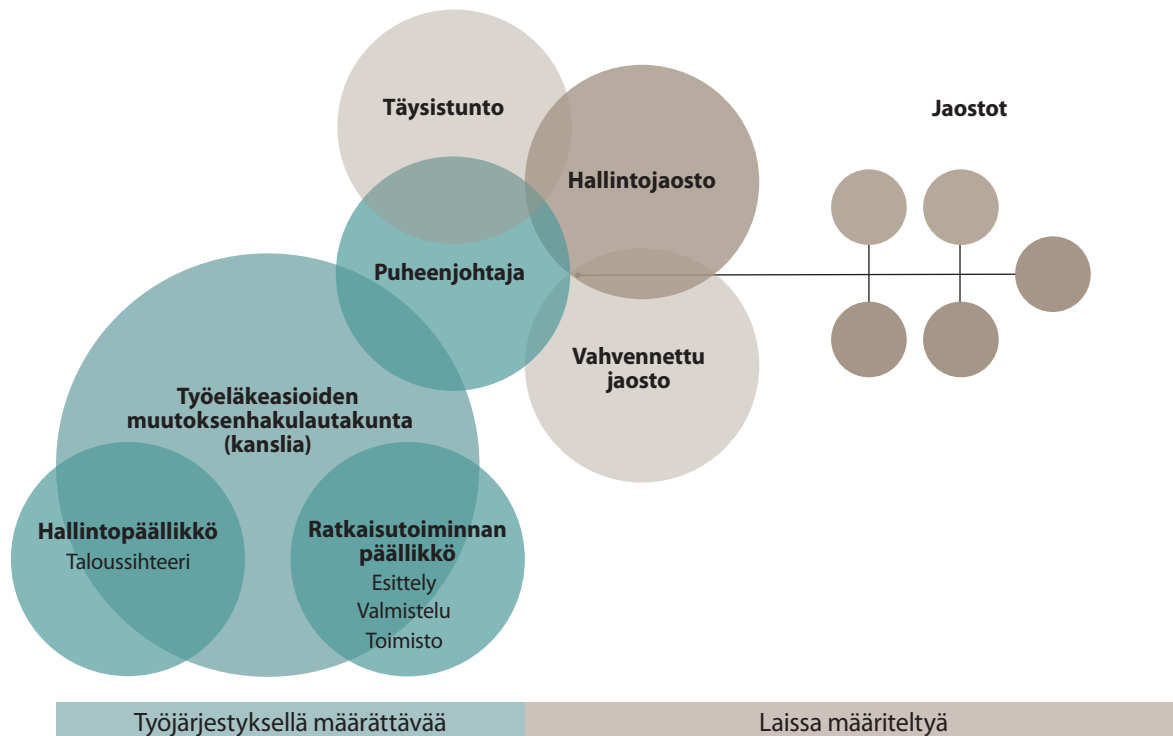
Täysistunto ja vahvennettu jaosto

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja voi määrätä muutoksenhakuasian tai siihen kuuluvan kysymyksen ratkaistavaksi vahvennetussa jaostossa. Mainittuun jaostoon kuuluvat puheenjohtaja, varapuheenjohtajat sekä asiaa aiemmin käsitelleen jaoston jäsenet. Vahvennettu jaosto kokoontui toimintavuonna kaksi kertaa.

Jos ratkaistavana olevalla asialla on periaatteellista merkitystä tai jos jaoston ratkaisu tulisi poikkeamaan aikaisemmasta käytännöstä, jaosto tai muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja voi määrätä asian käsiteltäväksi muutoksenhakulautakunnan täysistunnossa. Täysistunnossa käsitellään myös muutoksenhakulautakunnan työjärjestyksestä koskevat asiat sekä ne hallintoasiat, jotka täysistunto hallintojaoston yksimielisestä esityksestä päättää ottaa käsiteltäväkseen. Täysistunto vahvistaa tilinpäätöksen ja myöntää vastuuvapauden hallintojaostolle. Muutoksenhakulautakunta kokoontui vuonna 2017 täysistuntoon kerran. Istunnossa vahvistettiin tilinpäätös vuodelta 2016. Täysistunnossa ei toimintavuonna ratkaistu muutoksenhakuasioita.



Kuva 2. Valitusasian eteneminen muutoksenhakulautakunnassa



Kuva 3. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan organisaatio

Muutoksenhakulautakunnan sisäisestä toiminnasta

Muutoksenhakulautakunnassa toimii sisäisiä lakisääteisiä ja muita työryhmiä. Sisäisen tarkastuksen toimielimenä on KEHRY, joka seuraa toimintasuunnitelman toteutumista.

Työsuojelutoimikunta (TSTMK)

Toimintavuonna muutoksenhakulautakunnan työsuojelutoimikunta toimi ensimmäistä kauttaan. Toimikuntaan kuuluvat työsuojelupäällikkönä *Kimmo Kangasjärvi* (sijaisenaan *Kristiina Piilola*), työsuojeluvalltuutettuna *Leevi Sandberg*, 1. varavalltuutettuna *Meri-Tuuli Salama*, 2. varavalltuutettuna *Kimmo Rilasmaa* sekä toimikunnan jäsenenä *Kati Idman*. Vuoden 2016 puolella henkilökunnan keskuudessa toteutetun työhyvinvointikyselyn tulosten purku oli tammikuussa 2017. TELKin tulokset olivat heikentyneet edelliseen kyselyyn verrattuna, mutta olivat edelleen paremmat kuin kyselyn vertailuryhmillä.

Kehitysryhmä (KEHRY)

Muutoksenhakulautakunnassa toimiva kehitysryhmä (KEHRY) on perustettu sisäistä kehittämistä varten. Ryhmän pääasiallisina tehtävinä on laatia seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja seurata toimintasuunnitelman toteutumista. Kehryssä otetaan myös esille koko henkilökuntaa koskevia asioita. Ryhmä toimii myös sisäisen tarkastuksen toimielimenä. Ryhmässä on edustus kaikista työntekijäryhmistä ja kertomusvuonna siihen kuuluivat *Olli Puustinen*, *Kimmo Kangasjärvi*, *Kristiina Piilola*, *Raija Schreck*, *Heidi Soini*, *Sari Hittscher*, *Sauli Soini* ja *Nina Uusitupa*.

Virkistysryhmä (VIRY)

Virkistystoiminta muutoksenhakulautakunnassa perustuu vapaaehtoisuuteen. Kertomusvuonna *Meri-Tuuli Salama* järjesti virkistystapahtumana matkan Tallinaan ja pikkujoulut. *Leevi Sandberg* järjesti työhyvinvointitapahtuman Korkeasaarella ja Kiipeilykeskus Korkeessa. Työsuojelutoimikunta järjesti joulukuussa perinteisen kehon koostumusmittauksen sekä työhyvinvointiluennon, jonka aiheena oli resilienssi työelämässä.

Työehtosopimus (TES)

Muutoksenhakulautakunnalla on ollut oma työehtosopimus siitä alkaen, kun lautakunta aloitti toimintansa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntana 1.1.2007. Nykyinen sopimus on ollut voimassa ajalla 1.5.2014–31.1.2017. Kilpailukyky sopimuksen myötä työehtosopimuksen voimassaolo jatkui vuodelle 31.1.2018 saakka. Toimintavuoden syksyllä aloitettiin voimassa olleen työehtosopimuksen päivittäminen muun muassa lakiviittausten osalta. Samalla pyrittiin parantamaan so-

pimuksen luottavuutta.

Työehtosopimusneuvotteluissa työntekijöitä edustavat luottamusmiehet *Meri-Tuuli Salama* ja *Anna Maria Brandt*. Muutoksenhakulautakunnan toiminnallista johtoa edustavat puheenjohtaja *Olli Puustinen* ja hallintopäällikkö *Kristiina Piilola*.

Hallintojaosto nimeää tarvittaessa työehtosopimusneuvotteluihin omat edustajansa. Hallintojaosto vahvistaa työehtosopimuksen työntekijöiden puolesta.

Yhteistoimintaryhmä (YT-ryhmä)

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan aloitettua toimintansa nykyisessä muodossaan 1.1.2007 nousi esille kysymys yhteisten asioiden hoitamistavasta. Tuolloin todettiin, että vaikka laki yhteistoiminnasta yrityksissä ei koskene muutoksenhakulautakuntaa, niin päätettiin toimia sen mukaisesti ja perustettiin kyseessä olevan lain mukainen yhteistoimintaryhmä (YT-ryhmä). Myöhemmin, vuonna 2012 YT-ryhmä päätti erikseen, että TELK edelleen noudattaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetussa laissa säädettyjä toimintatapoja.

YT-ryhmä kokoontui kertomusvuonna seitsemän kertaa. Kokouksissa käsiteltiin työyhteisön asioita, tulkittiin työehtosopimusta ja laadittiin henkilöstöohjeita. Yhteistoimintaryhmään kuuluivat työntekijöiden edustajina luottamusmiehet *Meri-Tuuli Salama* ja *Anna Maria Brandt* ja muutoksenhakulautakunnan johdon edustajina puheenjohtaja *Olli Puustinen* ja hallintopäällikkö *Kristiina Piilola*.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan toiminnan avainluvut 2014–2017

	2014	2015	2016	2017
Asiamäärät				
Saapuneet	5 711	5 394	5 271	5 831
Ratkaistut	5 121	5 720	4 514	5 031
Vireillä olevat 31.12.	2 611	2 144	3 062	3 761
Ratkaistujen asioiden ryhmät				
Työkyvyttömyyseläkkeet	3 770	4 517	3 353	3 933
Kuntoutusasiat	296	333	391	441
Poistohakemukset	83	75	71	57
Muut asiat	972	792	699	600
Käsittelyaika (päivää)				
Kaikki asiat	149	158	185	236
Työkyvyttömyyseläkkeet	153	168	198	250
Kuntoutusasiat	97	90	106	112
Poistohakemukset	125	105	160	152
Kustannukset ja muutos%				
Ratkaisukustannus, €	845	773	884	829
Muutokset, %	10,2	9,3	10,9	11,3
Palautukset, %	5,6	5,6	5,9	6,1
Asioiden jakautuminen sovellettavan lain mukaan %				
Työntekijän eläkelaki TyEL	61,9	64,9	64,3	69,5
Julkisten alojen eläkelaki JuEL (1.1.2017 lukien)				2,3
Kunnallinen eläkelaki KuEL	19,1	17,0	17,2	11,9
Yrittäjän eläkelaki YEL	8,2	8,5	9,5	8,9
Maatalousyrittäjän eläkelaki MYEL	5,4	5,0	4,1	3,9
Valtion eläkelaki VaEL	4,9	4,0	4,2	2,8
Muut lait	0,5	0,6	0,7	0,7

Toiminnan seuranta ja kehittäminen

Muutoksenhakulautakuntaa on määrätietoisesti kehitetty itsenäiseksi ja riippumattomaksi sekä kansalaisten luottamusta herättäväksi lainkäyttöelimeksi. Tätä kehitystä pyritään johdonmukaisesti jatkamaan. Muutoksenhakulautakunnan toimintaa valvovat eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri. Lautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Muutoksenhakulautakunta rinnastuu erityistuomioistuimeen ja vastaa niitä edellytyksiä, joita Suomen perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa lainkäyttöelimitä edellytetään. Tärkeää on seurata myös muutoksenhakulautakuntien toimintaa koskevia vakuutus-oikeuden ratkaisuja. Vakuutus-oikeus on tehnyt linjauksia muun muassa perusoikeus- ja kuulemiskysymyksiin sekä eri lautakuntien jäsenten esteellisyyssyyskysymyksiin. Tässäkin taustalla ovat Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut. Esteellisyyssyyskäsitteet ovat tänä päivänä merkittävästi laajemmat kuin vielä pari vuosikymmentä sitten, jolloin toimittiin vain kansallisen lain varassa. Toimintakaudelle 2017–2021 nimitetyssä TELKissä ei ole lainkaan eläkelaitosvaikuttajia.

Kulunut vuosi 2017 osoitti asiamäärien voimakasta kasvua. Asioita tuli vireille 5 831, missä on lisäystä 560 asiaa edelliseen vuoteen. Vuonna 2017 ratkaistiin 5 031 asiaa. Ratkaistujen määrä kasvoi 517 asialla vuodesta 2016 (4 514). Asioita ratkaisemassa oli vuositasolla 9,4 esittelijähenkilötyövuotta. Esittelijähenkilötyövuotta kohden ratkaistiin 535 asiaa. Yksityisen sektorin osuus asioista oli 82,5 prosenttia kaikista asioista (77,4 % vuonna 2016). Julkisen sektorin osuudeksi jäi siten 17,5 prosenttia (22,6 % vuonna 2016). Julkisen ja yksityisen sektorin välinen suhde muuttui kertomusvuonna merkittävästi. Muutos johtuu siitä, että toimintavuoden asiamäärien kasvu tuli yksinomaan yksityisen sektorin laitoksilta.

TELKin toiminta on mitoitettu nykyisellään noin 5 200 asiaan vuodessa. Asiamäärät jakautuivat viiden jaoston kesken varsin tasaisesti, jokainen jaosto ratkaisi noin 900–950 asiaa. Puheenjohtaja ratkaisi niin sanotussa yhden tuomarin istunnossa yhteensä 400 asiaa.

Laillisuusvalvonta

Vuoden 2017 aikana TELK sai yhden lausuntopyyntön laillisuusvalvojilta. Lausuntopyyntöön johtaneessa kantelussa oli kysymys käsittelyajan pituudesta.

Kehittämistoimia

Puheenjohtaja osallistui sosiaali- ja terveysministeriössä lautakuntalakiin kehittämishankkeeseen. TELKin hallintojaosto on jo vuonna 2012 tehnyt sosiaali- ja terveysministeriölle aloitteen TELK-lain muutoksesta. TELK-lakia muutettiin kertomusvuonna siten, että 1.1.2018 lukien lainopilliset istunnot istutaan ilman lääkärjäjäseniä sekä päivitettiin TELK-laki digitaalisoinnin vaatimuksia vastaavaksi. Lisäksi TELKin sisäiset

kehittämistoimet ovat kohdistuneet toimintavuonna tietohallintoon.

Tietohallinto

TELKin asianhallinnan digitalisoimisen toimittaja päätettiin kilpailutuksen jälkeen maaliskuussa 2017. Päätöksestä valittiin markkinaoikeuteen. Valitus raukesi elokuussa valittajan peruutettua valituksensa. Toden teolla uutta digitaalista käsittelyjärjestelmää on päästy määrittelemään ja toteuttamaan syksystä 2017 lukien. Eläkelaitosten ja TELKn välinen asiakirjaliikenteen suunnittelu ja toteutus tapahtuu yhteistyössä AREK:n, ETK:n ja eläkelaitosten kanssa.

TELKn osalta päätoimijoina digitaalisoinnin osalta ovat olleet *Kirsi Kellokangas* ja *Meri-Tuuli Salama*. Koko henkilökunta on sitoutettu digitalisointiin. Koko muutoksenhakulautakunnan henkilöstö kävi tutustumassa syksyn 2017 aikana SOMLAN digitaaliseen käsittelyjärjestelmään. Suunnitelmien mukaan digitaalinen käsittelyjärjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön 13.12.2018.

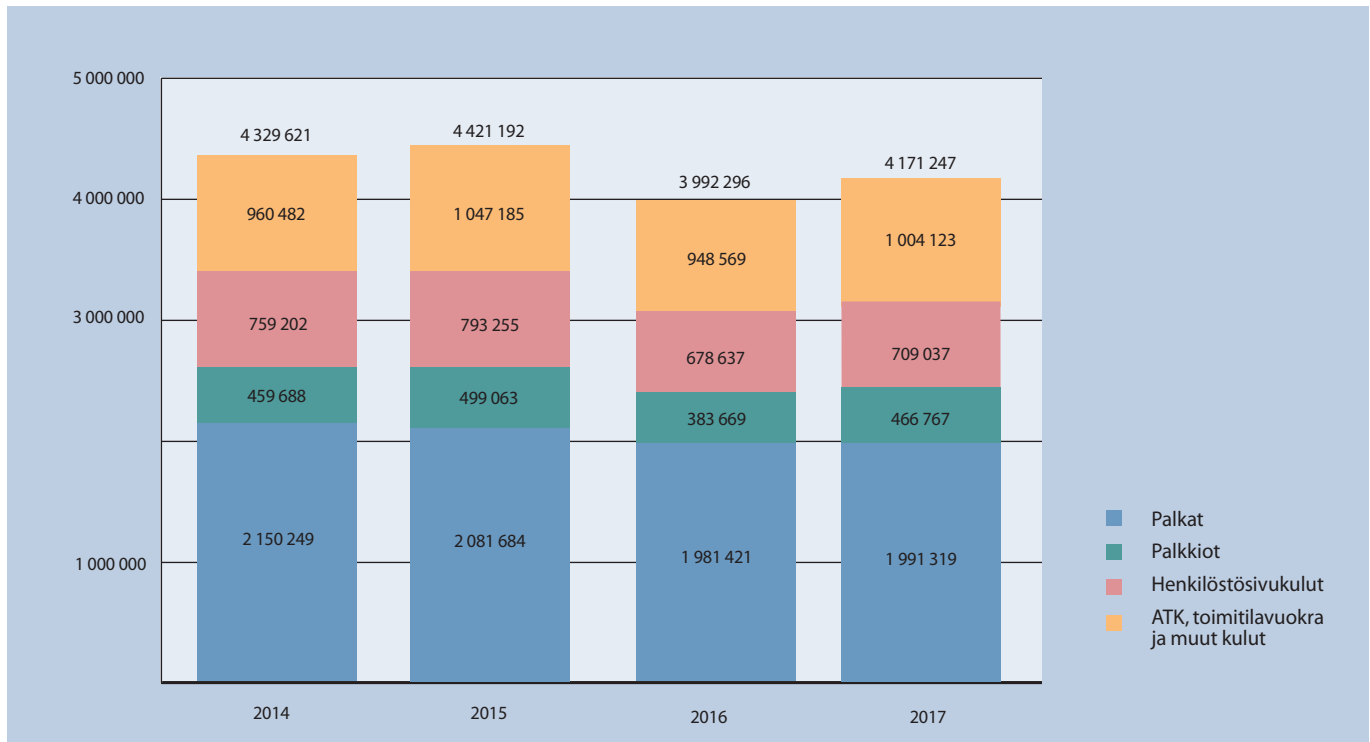
Neljä suurinta työeläkelaitosta ovat sitoutuneet toimittamaan asiakirjat lautakuntaan sähköisiä asiointikanavia pitkin digitalisoimisen jälkeen viimeistään vuoden 2019 alusta lukien.

Toimintavuonna TELKiin perustettiin korotetun tietoturvatason edellyttämä tietoturvatyöryhmä. Myös vuonna 2013 uudistetun asianhallintaohjelman uudistustyö jatkui osin vuoden 2017 puolella, joskaan koneellista tietojenvaihtoa eläkejärjestelmän keskusrekisterin kanssa ei saatu toteutettua kuluneen vuoden aikana.

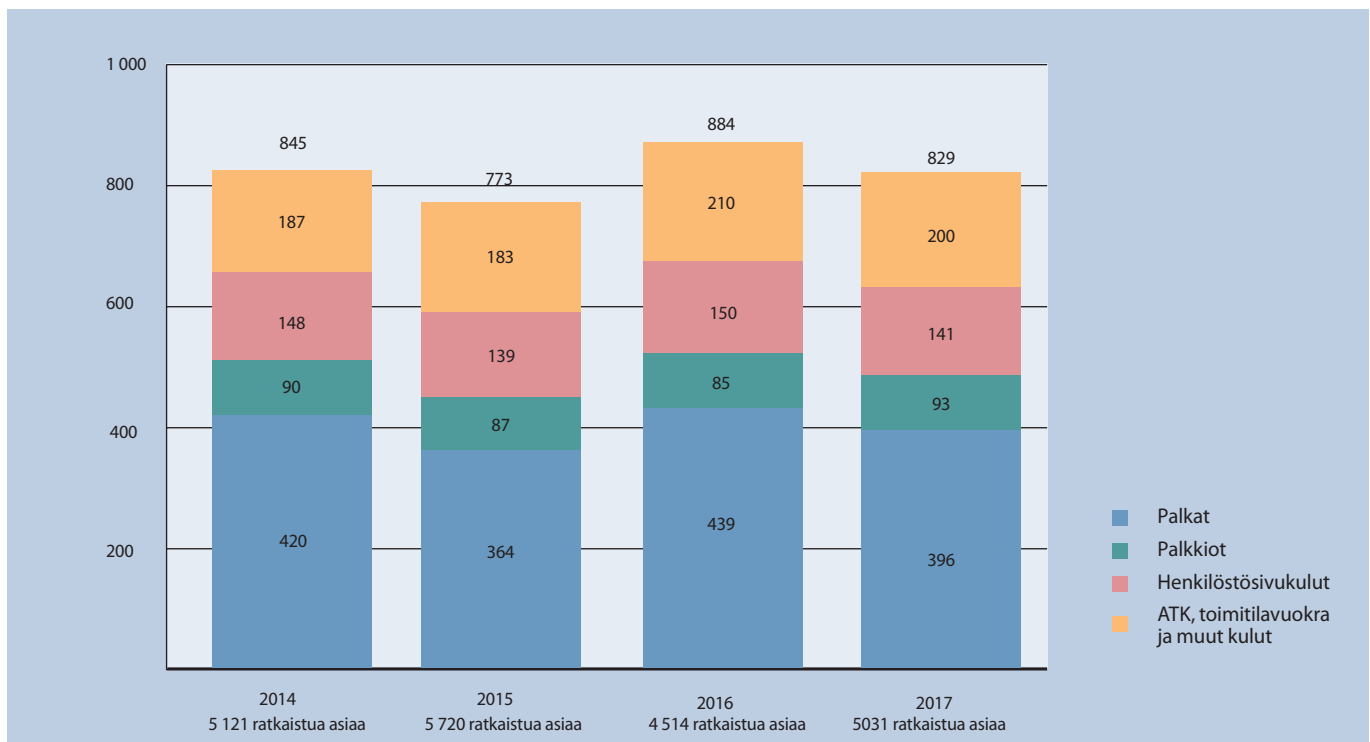
Kustannuksista

Yhden ratkaisun hinta kaikista kustannuksista oli toimintavuonna 829 euroa. Laskua vuoteen 2016 verrattuna on 6,2 prosenttia.

Ratkaistun asian hinta laski 6,2 prosenttia, 829 euroon.



Kuva 4. Kokonaiskustannukset vuosina 2014–2017 ja niiden jakautuminen, euroa



Kuva 5. Ratkaisukustannukset / asia vuosina 2014–2017 ja niiden jakautuminen, euroa

Toiminta tilastojen valossa

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan tuli vireille toimintavuonna yhteensä 5 831 asiaa. Ammatillisista kuntoutusta koskevat asiat lisääntyivät ja niitä ratkaistiin toimintavuonna 441. Käsittelyaika kuntoutusasioissa oli keskimäärin kolme kuukautta 22 päivää.

Muutoksenhakulautakuntaan saapui toimintavuonna yhteensä 5 831 valitus- ja hakemusasiaa, mikä on 560 asiaa enemmän kuin vuonna 2016, jolloin muutoksenhakulautakuntaan tuli vireille 5 271 asiaa. Pitkään jatkunut saapuneiden asioiden määrän väheneminen taittui toimintavuonna ja vireille tulevat asiämäärät lähtivät alkuvuonna 2017 nousuun tasoittuen kuitenkin loppuvuodesta edellisen vuoden tasolle. Toimintavuonna lautakunnassa ratkaistiin 5 031 asiaa, joka on 800 asiaa vähemmän kuin lautakuntaan saapuneiden uusien asioiden määrä. Toimintavuoden lopussa asioita oli vireillä 3 813, kun vuoden 2016 lopussa niitä oli vireillä 3 062.

Käsittelyaika

Muutoksenhakuasian keskimääräinen käsittelyaika lasketaan valituksen saapumisesta päätöksen postittamiseen. Toimintavuoden keskimääräinen käsittelyaika oli seitsemän kuukautta 26 päivää eli käsittelyaika piteni runsaalla kuukaudella edelliseen vuoteen verrattuna (vuonna 2016 keskimääräinen käsittelyaika oli kuusi kuukautta viisi päivää). Kuntoutusasioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2017 kolme kuukautta 22 päivää (vuonna 2016 kolme kuukautta 16 päivää)

Asiaryhmät

Työkyvyn arviointia liittyi toimintavuonna kaikkiaan 4 128 asiaan eli 82 prosenttiin kaikista käsitellyistä asioista, kun vuonna 2016 työkyvyn arviointia liittyi 79 prosenttiin ratkaistuista asioista. Näistä 3 742 asiassa ratkaistiin muutoksenhakijan oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen ja 374 asiassa kyse oli ammatilliseen kuntoutukseen liittyvästä lääketieteellisestä arvioinnista. Kaikkiaan ammatillista kuntoutusta koskevia asioita muutoksenhakulautakunta ratkaisi toimintavuonna yhteensä 441, joka on noin 13 prosenttia enemmän kuin vuonna 2016, jolloin niitä ratkaistiin 391. Vuonna 2015 kuntoutusasioita ratkaistiin 333 ja 296 vuonna 2014, joten ratkaistujen kuntoutusasioiden määrä on viimeisten vuosien aikana kasvanut selvästi. Tämä on heijastusta eläkelaitosten kuntoutusratkaisujen määrän kasvamisesta, vaikka eläkelaitoksissa kuntoutusasioiden määrä on lisääntynyt suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin muutoksenhakulautakunnassa. Takaisinperintäasioissa annettiin toimintavuonna 32 ratkaisua, mikä on 15 ratkaisua vähemmän kuin edellisenä vuonna. Julkisuusasioissa annettiin ratkaisu viidesä tapauksessa, ja perustevalituksia eli niin sanottuja maksuunpanoasioita ratkaistiin 12. Poistohakemuksia tuli toimintavuonna vireille 44, kun niitä edeltävänä vuonna 2016 tuli vireille 48. Poistohakemuksista suurimman osan tekevät eläkelaitokset, jotka hakevat päätöstensä

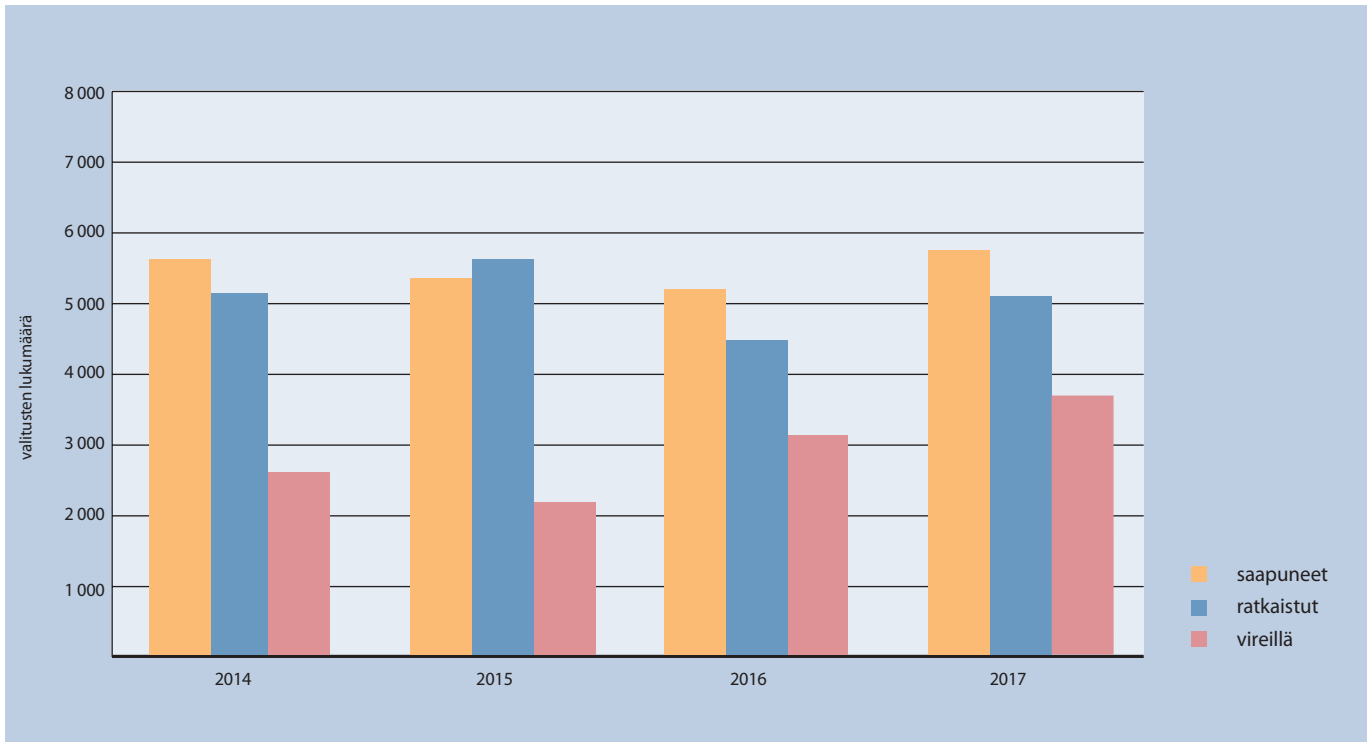
poistamista pääasiassa eläkelaskennassa olleen virheen vuoksi.

Muutokset eläkelaitoksien päätöksiin

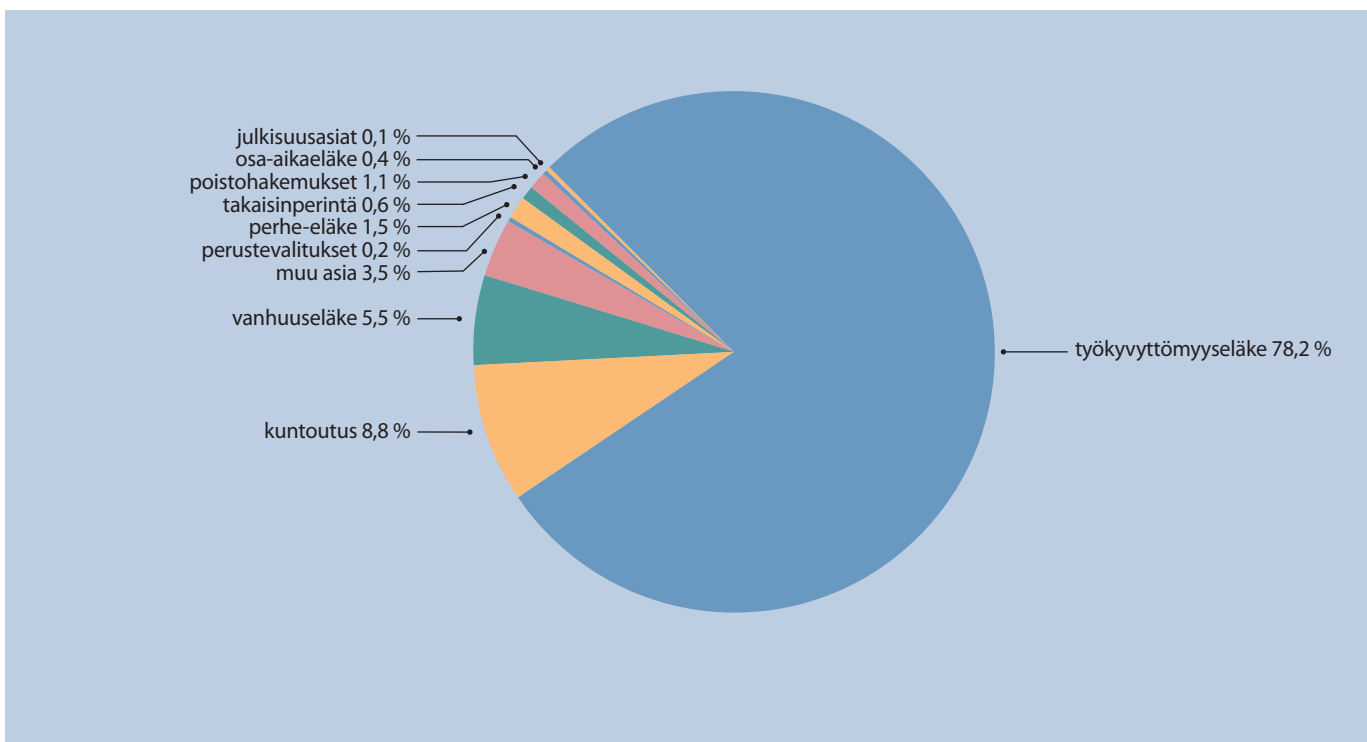
Eläkelaitokset antavat myönteisen päätöksen noin 70 prosenttiin työkyvyttömyyseläkehakemuksista eli ensiasteessa hylkäysprosentti on noin 30. Näistä hylkäyspäätöksen saaneista osa valittaa muutoksenhakulautakuntaan, joka muutti vuonna 2017 muutoksenhakijan eduksi 11,3 prosenttia tapauksista. Asioita palautettiin eläkelaitokseen uudelleen käsiteltäväksi 6,1 prosenttia käsitellyistä asioista. Työkyvyttömyyseläkeasioissa muutoksenhakulautakunta muutti 12,5 prosenttia tapauksista ja palautti 7 prosenttia tapauksista. Kuntoutusasioissa muutosprosentti oli 5,2. Muutosprosentissa on otettava huomioon, että eläkelaitokset ovat viime vuosina itseoikaisseet valituksen johdosta asioita noin kymmenessä prosentissa valituksista, joka osaltaan pienentää muutosprosenttia. Lisäksi suurimmassa osassa muutoksenhakulautakunnan palauttamissa asioissa eläkelaitos on jo antanut myönteisen väliaikaisen päätöksen. Edellisvuonna 2016 muutoksenhakulautakunnan muutosprosentti oli 10,9 ja sitä edeltävänä vuonna 2015 muutosprosentti oli 9,3, joten näihin toimintavuotta edeltäviin vuosiin nähden muutosprosentti on hieman noussut. Lainvoimaisen päätöksen poistamista koskevia hakemuksia ratkaistiin yhteensä 57 kappaletta. Hakemus hyväksyttiin 44 asiassa, joka on 77,2 prosenttia hakemuksista.

Muutoksenhakeminen lautakunnan päätöksiin

Vakuutus oikeuden tilastotiedoista ilmenee, että alle neljännes muutoksenhakijoista valittaa muutoksenhakulautakunnan päätöksestä edelleen vakuutus oikeuteen. Vielä noin 20 vuotta sitten muutosta lautakunnan päätökseen haki lähes puolet päätöksensaajista. Valitusaktiivisuuden lautakunnan päätöksistä voidaan päätellä näin ollen pidemmällä aikavälillä laskeneen merkittävästi. Vakuutus oikeus muutti toimintavuonna 15,9 prosenttia muutoksenhakulautakunnan päätöksistä tehdyistä valitusasioista muutoksenhakijan eduksi. Työkyvyttömyyseläkeasioissa vakuutus oikeuden muutosprosentti oli 18,1 prosenttia.



Kuva 6. Saapuneet, ratkaistut ja vireillä olevat valitukset vuosina 2014–2017



Kuva 7. Ratkaistujen valitusten jakautuminen asiaryhmittäin vuonna 2017

Muutoksenhakulautakunnan henkilöstö

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa oli työntekijöitä toimintavuoden päättyessä yhteensä 40 henkilöä, joiden keski-ikä oli 48,1 vuotta. Täysiksi henkilötyövuosiksi muutettuna luku vastaa 35,3 henkilötyövuotta.

Lautakunnassa oli toimintavuoden lopussa 40 toimihenkilöä, joista kaksi oli osa-aikaisia. Työntekijöistä esittelijöitä oli 11, joista yksi toimi tiedottajalakimiehenä ja esittelyvastaavan sijaisena. Valmistelijoita oli 12, joista yksi toimii tietohallintovastaavana. Toimiston työntekijöitä oli yhdeksän. Lisäksi oli TELKin 1.3.2016 alkaneeseen digitaalisatioprojektiin liittyen osa-aikainen projektipäällikkö. Muutoksenhakulautakunnassa oli päätoimisen puheenjohtajan lisäksi hallinto- ja talousasioista sekä ratkaisutoiminnasta vastaavat päälliköt, taloussihteeri sekä valmistelun ja toimiston esimies. Näistä työntekijöistä yksi oli toimivapaalla ajalla 1.1.2017–31.12.2017 ja toinen ajalla 1.1.2017–30.6.2017 ja yksi työntekijä oli opintovapaalla ajalla 1.1.-31.12.2017. Täysiksi henkilötyövuosiksi muutettuna työntekijämäärä vastaa 35,3 henkilötyövuotta. Sairauspoissaoloja toimintavuonna oli keskimäärin yhdeksän päivää henkilöä kohden.

Muutoksenhakulautakunnan henkilöstön sukupuolijakauma on samankaltainen kuin sosiaalivakuutuslalla ja hallintotuomioistuimissa, joissa henkilöstö on myös naisenemmistöinen. Henkilöstöstä oli naisia 29 (72 %) ja miehiä 11 (28 %). Henkilöstön palkkauksessa ei ole sukupuoleen perustuvia eroja miesten ja naisten kesken.

Henkilökunnan keski-ikä oli 48,1 vuotta (49,4 vuotta vuonna 2016). Pitemmän tauon jälkeen kertomusvuonna muutoksenhakulautakunnasta siirtyi kaksi työntekijää muihin tehtäviin. Uusia työntekijöitä palkattiin kaksi toimistosiihteeriä, yksi valmistelija ja yksi esittelijä. Muutoksenhakulautakunnan palveluksesta jäi vanhuuseläkkeelle toimintavuonna yksi työntekijä. Vuonna 2018 eläkkeelle jäävä puheenjohtaja Olli Puustinen istui viimeisen istuntonsa joulukuussa. Vuosina 2010–2017 keskimääräinen eläkkeellejäämisikä TELKin palveluksesta oli 63,8 vuotta.

Koulutus

Ammattitaidon vahvistaminen ja muuttuvan lainsäädännön seuraaminen olivat toimintavuonna muutoksenhakulautakunnan avainalueita. Ammattitaidon ylläpitämiseksi henkilökunta osallistui vuonna 2017 useisiin koulutustilaisuuksiin. Koulutuspäiviä oli henkilöä kohden keskimäärin 5,3. Ruotsin kielen ryhmäkoulutusta laajennettiin neljään ryhmään. Toimintavuoden aikana TELKissä kävi luennoimassa Hannele Kantanen Kevasta 1.1.2017 voimaan tulleesta julkisten alojen eläkelaista.

Muutoksenhakulautakunnasta käytiin toimintavuoden aikana myös luennoimassa lautakunnan ulkopuolella. Tiedottajalakimies Raija

Schreck kävi helmikuussa luennoimassa ETK:ssa perustietoa muutoksenhausta -koulutuksessa.

Vierailut

Muutoksenhakulautakuntien ja vakuutusosasto kolmen kuukauden välein pidettävä säännöllinen tapaaminen oli toimintavuonna TELKin tiloissa syyskuussa.

Eläkelaitosten edustajat kävivät toukokuussa TELKissä keskustelemassa TELKin tilastoinnin periaatteista. Tilaisuus liittyi siihen, että eläkelaitosten pitää Finanssivalvonnan vaatimuksesta, ja samoja tilastointiperiaatteita noudattaen, julkaista muutoksenhausta muuttuneiden työkyvyttömyyseläkeasioiden osuus vuosikertomuksissaan.

ETK:n lakiosasto vieraili muutoksenhakulautakunnassa kesäkuussa keskustelemassa ajankohtaisista aiheista muutoksenhausta.



Puheenjohtaja Olli Puustinen istui viimeisen istuntonsa päätoimisena puheenjohtajana 20.12.2017

Henkilökunnan keski-ikä oli vuoden päättyessä 48,1 vuotta, joka on runsaan vuoden vähemmän kuin edellisen toimintavuoden päättyessä.

Henkilöstö 31.12.2017

Puheenjohtaja

Puustinen Olli

Taloussihteeri

Soini Heidi

Lakimiehet / Esittelijät

*Brandt Anna Maria
Hittscher Sari
Komulainen Elina
Lindroth Elisa
Naulapää Markku (toimivapaalla)
Nummelin Aino
Palotie Kalevi
Rilasmaa Kimmo
Sandberg Leevi
Schreck Raija, tiedottajalakimies
Seppä Seppo
Virranne Jussi*

Päälliköt

*Kimmo Kangasjärvi
Kristiina Piilola*

Toimiston ja valmistelun esimies

Pia Hattuniemi

Valmistelijat

*Heiskanen Jaana
Kataja Kyösti
Kilma Tuulia
Latva-Käyrä Terhi
Lintunen Tomi
Niemi Riitta
Puhakainen Riitta
Saarimäki Kirsi
Salama Meri-Tuuli, tietohallintovastaava
Soini Sauli
Tuononen Liisa
Wasz Camilla*

Projektipäällikkö

Kellokangas Kirsi

Toimistosihteerit

*Idman Kati
Järvinen Anna-Stina
Krigsman Marjo
Kujasuo Marjo
Lahtela Maija-Liisa
Luopa Lotta (toimivapaalla)
Saarinen Liisa
Sario Minna
Uusitupa Nina
Vuoriheimo Merja*

Projektens år

Mängden ärenden och behandlingstiden är på uppåtgående

I besvärsnämnden upphörde den långvariga nedgången vad gäller inkommande ärenden år 2017. Ökningen av antalet ärenden med cirka 600 var en överraskning som inte torde kunna förklaras med den ekonomiska situationen i samhället eller med arbetspensionslagstiftningens reformer. I den offentliga diskussionen har man letat efter orsaker till att pensionsanstaltens avslagsprocent stigit till cirka 30 procent de senaste åren. Ökningen av avslagsbeslut kan märkas också i antal besvär. En förklarande orsak kan eventuellt vara de stora datasystems-förändringar som görs i pensionsanstalterna. Till inkörningen av nya system hör ofta problem och fördröjningar på grund av dem.

Å andra sidan har besvärsnämnden i färskt minne samarbetsförhandlingarna för ett par år sedan, som berodde just på att antal ärenden minskade. I besvärsnämnden tolkades situationen så att nämndens verksamhet i framtiden måste anpassa sig till färre antal besvär ärenden.

Besvärsnämnden avgjorde år 2017 drygt 5 000 ärenden, det vill säga ungefär så många som förväntades inkomma. När det ändå anhänggjordes cirka 5 800 ärenden ledde det till att den genomsnittliga behandlingstiden ökade. Nämndernas starka sida har varit just flexibilitet och en kort handläggningstid. Det idealiska har varit en handläggningstid på ungefär 5-6 månader, men i slutet av år 2017 hade handläggningstiden ökat till åtta månader. Det här är en alldeles för lång tid för en ändringsökande som väntar på pensionsbeslut. Det medför problem också för pensionsanstalterna. Behandlingen av ärenden i besvärsnämnden fördröjs ytterligare då det hinner komma in rikligt med tilläggsutredning.

En förbättring är dock snart inom synhåll. Beslutskapaciteten höjs klart i början av år 2018 och målsättningen är att behandlingstiden sjunker till den normala nivån innan hösten då den digitala ärendehantering på allvar påbörjas i besvärsnämnden. Ett permanent problem är förutspå antalet inkommande ärenden. Erfarenheten har visat att det i det här fallet inte ännu har utvecklats en fungerande kristallkula.

De stora projektens år

Årets term har varit digitalisering, så också i besvärsnämnden. Under ledning av vår projektchef har det hållits åtskilliga möten i olika sammansättningar och projektet har framskridit synnerligen väl enligt tidtabellen. Marknadsdomstolsfasen förorsakade en liten fördröjning men när besvaren återtog och ärendet avskrevs fortskred projektet på nytt med god fart. Det verkar som att en del av ärendena redan helt och hållet framskrider i den digitala processen när nästa års verksamhetsberättelse upprättas. Då processen i besvärsnämnden under 55 år varit tämligen likadan är det klart att digitaliseringen medför en enorm förändring. Den ger också helt nya möjligheter att utveckla besvärsnämndens beslutsprocess i fortsättningen. Jag förutsäger att också sektionssammanträdena till slut blir digitala så att nämnden diskuterar och avgör ärenden vid ett virtuellt sammanträdesbord. Det är viktigt att bibehålla ett fördomsfritt grepp i förnyelsen.

Så här stora förändringar förorsakar förståeligt nog en mängd farhågor hos personalen. Envar funderar för egen del hur det kommer att gå och om man kommer att lära sig de nya sakerna. Ett "Utveckla dig"-projekt som letts av en fackman har i besvärsnämnden också pågått jämsides med digitaliseringsprojektet. I projektet har man i de olika arbetsgrupperna tillsammans och var grupp för sig grundligt gått igenom den inverkan de kommande förändringarna i arbetet och behandlingen har. Katter har lyfts på borden och ibland har man säkert också torkat bordet med dem. Klart har det också blivit att digitaliseringen för med sig många goda kunskaper och erfarenheter som man kan ha en omfattande nytta av på framtidens arbetsmarknader. Ingen behöver vara orolig för att inte klara av de nya utmaningarna. Det kommer att fästas speciell uppmärksamhet på utbildning och ingen kommer att lämnas ensam. Knappast kommer någon efter ett par digitala år att sakna pappersprocessen. Nog blir det bra.

Lagändringar

Ärenden framskrider ibland ganska långsamt, men likväl framskrider de. Besvärsnämnden gjorde år 2012 ett förslag till social- och hälsovårdsministeriet om att få till stånd en sektionssammansättning som behandlar renodlat juridiska ärenden. Från och med början av år 2018 förverkligas detta. Förnyelsen innebär en rationell fördelning av resurser. Läkarmedlemmarna befrias från att årligen handlägga cirka tusen juridiska ärenden. De muntliga förhandlingar som hållits i besvärsnämnden har också i huvudsak gällt juridiska frågor och det är inte längre nödvändigt att läkarmedlemmarna deltar i dem. Några mindre förändringar som förbättrar smidigheten är också på kommande: till exempel får alla ordförande en gemensam viceordförande. Den här förnyelsen avlägsnar problem till exempel i fall då ordförande är frånvarande eller om arbetssituationen kräver ett tillfälligt bildande av en ny sektion som byggs upp med suppleantmedlemmar.

Till slut

Min intressanta och givande tjänstgöring i besvärsnämnden går mot sitt slut. Den nya ordföranden kommer att föra besvärsnämndens digitalisering i mål.

Av hela mitt hjärta tackar jag alla besvärsnämndare, både den fasta personalen och alla våra medlemmar för ett utmärkt samarbete under de gångna åren. Ett varmt tack också till social- och hälsovårdsministeriet och alla våra samarbetspartners.

Jag önskar er alla och besvärsnämnden god framgång samt intressanta stunder!

Helsingfors 2.1.2018

Olli Puustinen
Ordförande

Besvärsnämndens verksamhet

Till besvärsnämnden hörde år 2017 en ordförande med uppdraget som huvudsyssla, fyra viceordförande samt 24 övriga medlemmar och deras personliga suppleanter. Medlemmarna och viceordförandena har uppdraget som bisyssla. I slutet av verksamhetsåret hade besvärsnämnden 40 anställda.

● Besvärsnämndens uppgift är att avgöra enskilda besvärssärenden och ansökningar om undanröjande av pensionsanstaltnas laga kraft vunna beslut. Besvärsnämndens för arbetspensionsärenden verksamhet som oberoende besvärinstans grundar sig på den lag som gavs 26.8.2005 och som trädde i kraft 1.1.2006 (677/2005). I lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) stadgas bland annat om besvärsnämndens finansiering, fastställande av budget och bokslut. För att täcka kostnaderna för verksamheten driver besvärsnämnden årligen in en justitieförvaltningsavgift av arbetspensionsanstaltna. Avgiftens belopp fastställs av Finansinspektionen och den baseras på förvärvsinkomsterna och arbetsinkomsterna för de försäkrade i arbetspensionsanstaltna under det år som föregår kvalifikationsåret.

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen och lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar samt lagen om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång.

Statsrådet utnämnde 29.12.2016 enligt 3 § lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) på framställning av social- och hälsovårdsministeriet besvärsnämndens medlemmar för en fem års period 1.1.2017–31.12.2021.

Besvärsnämndens sammansättning

Till besvärsnämnden hörde år 2017 en ordförande med uppdraget som huvudsyssla, fyra viceordförande samt 24 övriga medlemmar samt deras personliga suppleanter. Medlemmarna och viceordförandena har uppdraget som bisyssla. Besvärsnämndens medlemmar fungerar under domaransvar och för ordförande, viceordförandena och medlemmarna gäller vad som föreskrivs om rätten för innehavare av domartjänst att kvarstå i tjänsten. Varje medlem avger domarförsäkring i början av sin mandatperiod om han eller hon inte har gjort det tidigare.

Beslutsfattande i besvärsnämnden

Alla sektioner hade en rättslärd ordförande, en medlem som var förtrogen med arbetspensionsfrågor och som avlagt högre högskoleexamen i juridik eller någon annan medlem som var särskilt förtrogen med arbetspensionsförsäkringsfrågor, en läkarmedlem samt två medlemmar med kännedom om förhållandena i arbetslivet och på arbetsmarknaden. I fyra sektioner fanns därutöver medlemmar som var förtrogna med lantbruksföretagar- eller företagarverksamhet. Sektionerna sam-

manträdde förutom under sommar- och juluppehållen mellan tre och fyra gånger per månad.

Utvecklingsåtgärder

Ordförande deltog i social- och hälsovårdsministeriets utvecklingsprojektet gällande nämndernas lagstiftning. Besvärsnämndens förvaltningssektion har redan år 2012 gett ett förslag till social- och hälsovårdsministeriet gällande ändring av lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Lagen ändrades under verksamhetsåret så att de juridiska sektionssammanträdena sammanträder utan läkarmedlem samt så att lagen uppdaterades så att den motsvarar digitaliseringskraven.

Besvärsnämndens interna utvecklingsåtgärder har under verksamhetsåret riktats mot informationsadministrationen. Leverantören för besvärsnämndens digitala ärendehantering bestämdes efter konkurrensutställning i mars 2017. Över beslutet söktes ändring i marknadsdomstolen. Besvären avskrevs i augusti efter att ändringssökanden återtagit sina besvär. Definieringen och förverkligandet av det nya digitala ärendehanteringssystemet har på allvar börjat från och med hösten 2017. Planeringen och förverkligandet av dokumentflödet mellan pensionsanstaltna och besvärsnämnden sker i samarbete med AREK, PSC och pensionsanstaltna. För besvärsnämndens del leds digitaliseringen i huvudsak av *Kirsi Kellokangas* och *Meri-Tuuli Salama*.

Kostnader och handläggningstider

Priset för ett avgjort ärende med beaktande av alla kostnader var under verksamhetsåret 829 euro. Minskningen jämfört med år 2016 är 6,2 procent. Den genomsnittliga handläggningstiden var sju månader och 26 dagar.

Besvärsnämndens personal

I slutet av verksamhetsåret hade besvärsnämnden 40 anställda av vilka två arbetade på deltid.